

gemeente

Zoetermeer

EINDVERSLAG **PARTICIPATIE** **CULTUURVISIE 2030**

INHOUD

INLEIDING EN PROCES	3
PROCESVOORSTEL PARTICIPATIE	3
MEMO VOORTGANG PARTICIPATIETRAJECT CULTUURVISIE	6
VERDERE WIJZIGINGEN	6
AANSLUITING BIJ ANDERE BELEIDSTRAJECTEN	7
RESULTATEN	11
BIJEENKOMSTEN	11
10 bijeenkomsten met 4 werkgroepen – mei en juni 2019	11
Drie Ronde tafelbijeenkomsten – oktober en november 2019	13
Online Enquête via doemee.zoetermeer.nl – december 2019	17
Bijeenkomst bredere culturele veld – 13 januari 2020	17
Kinderraadpleging – februari 2020	19
Raadpleging hoofdlijnen – april 2020	20
Programmalijsessies – september 2020	20
EXTERNE ONDERZOEKEN	21
Onderzoek doelgroepsegmentatie	21
Behoefteonderzoek culturele instellingen Zoetermeer	21
DOORWERKING PARTICIPATIETRAJECT	23
CONCLUSIE	25

HOOFDSTUK 1

INLEIDING EN PROCES

Als vervolg op de Toekomstagenda Cultuur, amateurtheater en Stadsmuseum is in september 2018 het initiatief genomen om een nieuwe Cultuurvisie te ontwikkelen¹. In mei 2019 werd hiertoe een Participatievoorstel door de raad aangenomen, vergezeld van een eerste verkenningssnotitie die met de zes basisinstellingen is opgesteld om draagvlak te creëren². In de periode van mei 2019 tot en met september 2020 is een intensief participatietraject doorlopen. Het traject werd mede ontworpen en inhoudelijk begeleid door DRION advies, alsook op onderdelen door Cultuur&Markt.

PROCESVOORSTEL PARTICIPATIE

Dit eindverslag participatie kijkt terug op het participatietraject dat is doorlopen om tot een nieuwe Cultuurvisie te komen. Het verslag start met een toelichting op het gevolgde proces. In tabel 1 staat een samenvatting van het door de gemeenteraad in mei 2019 vastgestelde procesvoorstel participatie.

A) PROBLEEMSTELLING EN KADER

Zoetermeer is in ontwikkeling, het is belangrijk dat cultuurdeelname en -aanbod hier op aan (blijven) sluiten. Met de nieuwe Cultuurvisie wordt richting gegeven aan de ontwikkeling van een eigen 'stadscultuur'. Daarbij sluiten we aan bij de maatschappelijke opgaven die de gemeente voor zich ziet, met medeneming van en aansluitend op trajecten als de omgevingsvisie, schaa sprong, citymarketing en transformatie in het sociaal domein.

B) VOORSTEL/KEUZEMOGELIJKHEDEN/RISICO'S

Om de nieuwe beleidsperiode nadrukkelijk met en voor de stad vorm te geven, is gekozen voor een interactief proces waarin zowel de gemeente, instellingen, initiatieven, politiek en de inwoners een rol hebben. De gemeente neemt hierin de regie over het proces en neemt het initiatief, de inhoud wordt zoveel mogelijk gezamenlijk vormgegeven. De financiële en inhoudelijke afwegingskaders zijn en blijven een politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid.

¹ (DOC 2015-001447 geamendeerd, Raadsbesluit d.d. 18 mei 2015)
² (Zaaknummer 0637443721, Raadsbesluit d.d. 13 mei 2019)

C) SCOPE EN REIKWIJDE

Er wordt toegewerkt naar besluitvorming in november 2019. Beoogde doelen van de nieuwe Cultuurvisie:

- 1) Een duidelijke richting geven in het nieuwe cultuurbeleid, waarbij vooral stadsbrede programmering centraal staat.
- 2) Inhoudelijke aanhaking van de instellingen, die rekening kunnen houden met het nieuwe beleid in de eigen beleidsplannen.
- 3) Duidelijkheid bieden aan inwoners en culturele initiatieven over het cultuurbeleid en instrumentarium in de komende periode.
- 4) Een centraal begrippen- en afwegingskader om te hanteren, dat gekoppeld is aan cultureel vermogen.

D) ONDERSCHIED IN PARTICIPATIE PER FASE PER GROEP

Om het nieuwe cultuurplan vorm te geven wordt er gewerkt met verschillende groepen. We onderscheiden:

- A. De zes grote culturele instellingen die de stad faciliteren;
- B. Het brede culturele veld: kleinere instellingen, zzp'ers (nota bene: hiermee werd bedoeld ZCP'ers, zelfstandig cultureel professional), niet zzp'ers, kunstenaars en cultuurmakers, verenigingen, amateurkunstenaars, georganiseerde culturele groepen, kerken, cultureel erfgoed, et cetera;
- C. Inwoners van Zoetermeer.

Dit project kent verschillende fasen en op te leveren producten. In de participatie gaan we uit van een steeds groter wordende groep die we consulteren.

- 1. Er komen allereerst vier werkgroepen met de thema's 1. Beeldende kunsten, 2. Podiumkunsten, 3. Stad en 4. Wijk. Daarnaast organiseren we drie ronde tafels: een over Publieksonderzoek, een over Samenhang en een over Financiering en verantwoording. De vier werkgroepen en de ronde tafels bestaan uit een brede samenstelling van relevante partijen uit het veld, waarin in ieder geval plaatsnemen de zes grote culturele instellingen en het kernteam cultuur van de gemeente. De werkgroepen formuleren met elkaar bouwstenen voor inhoudelijke hoofdstukken voor het nieuwe beleid. Niveau van participatie bij deze fase is 'adviseren'.
- 2. Wat in de werkgroepen is opgehaald, wordt uitgewerkt in bredere themabijeenkomsten voor groep B, bij diverse instellingen (A). Zij zijn host voor de stad. Niveau van participatie bij deze fase is 'adviseren'.

In de laatste participatieronde leggen we resultaten voor aan inwoners. Daar waar inwoners nog niet in netwerken zitten, willen we hen graag uitnodigen ook hun mening te geven. Niveau van participatie in deze fase is 'raadplegen'.

Parallel aan de participatierondes wordt er ook participatie georganiseerd (groep C) bijvoorbeeld door een enquête in samenwerking met O&S. De resultaten worden meegenomen als input voor het schrijven van de hoofdstukken.

E) AANPAK EN INRICHTING VAN HET PARTICIPATIEPROCES

Om de participatie vorm te geven, wordt gebruik gemaakt van de infrastructuur die we hebben opgebouwd. In onze stad zijn zes instellingen werkzaam die in het verlengde van het gemeentelijk beleid een faciliterende en stimulerende rol spelen in de stad. Zij zijn van oudsher aanbieder en kennen hun eigen programmering en inkoop, maar zijn steeds meer verbinder als het gaat om het vergroten en verbreden van cultuurbereik, talentontwikkeling, nieuw aanbod in de stad, et cetera.

Het gaat hier om de volgende instellingen:

- Bibliotheek
- CKC&partners
- Stadstheater
- Cultuurpodium Boerderij
- Museum de Voorde
- Terra Art Projects

Het is goed om hen in de participatie als partner te betrekken en een rol te geven in het bevragen van de stad. We kunnen als gemeente zelf inwoners bevragen in participatieavonden, echter beter, inclusiever, effectiever en efficiënter is het om uit te gaan van de netwerken die er al zijn.

Bij het opstellen van dit raadsvoorstel zijn alle zes de instellingen afzonderlijk en gezamenlijk geraadpleegd. Daaruit bleek dat de instellingen vertrouwen hebben in de nu voorliggende opzet van de participatie en dat zij aan het proces actief willen bijdragen.

Deze wijze van werken sluit aan bij het Toekomstgericht werken met de stad

MEMO VOORTGANG PARTICIPATIETRAJECT CULTUURVISIE

Op 14 november 2019 is de raad door het college geïnformeerd over de voortgang van het participatie-traject, en wijzigingen in doel en planning.

Vanwege de omvang van de langdurige opgaven in de stad waarbij de Cultuurvisie aansluit, is besloten toe te werken naar een Cultuurvisie voor de periode 2020-2030, een uitvoeringsagenda voor de periode 2021-2024 en een nieuw kader voor subsidies.

Vanwege de veelomvattende en omvangrijke participatieopbrengst van de participatie in mei en juni 2019 werd de planning als volgt aangepast:

- November/december 2019: ronde tafels, niveau van participatie is adviseren.
- Januari 2019: analyse en bundeling van totaalopbrengst.
- Februari 2020: Resultaten enquête staan online op DoeMee, de participatiewebsite van de gemeente. Organiseren van een inloopbijeenkomst van hoofdlijnen uit de conceptnota voor de Raad, inwoners en betrokkenen.
- Maart 2020: aanpassen concept en presentatie definitieve nota en uitvoeringsagenda.
- April 2020: nota gereed voor besluitvorming.

VERDERE WIJZIGINGEN

In een aantal opzichten is afgeweken van de oorspronkelijke en de aangepaste planning. Dit had verschillende redenen.

Participatie werd netwerk

Ten eerste bleek het participatietraject intensiever dan vooraf was ingeschat. Een brede groep vertegenwoordigers van culturele organisaties bleek bereid om actief deel te nemen aan het traject. Met deze groep, aangevuld met ambtenaren uit andere domeinen van de gemeente, ontstond een nieuwe samenwerking. Het participatietraject kreeg hiermee een netwerkfunctie. Deze kostte extra tijd, maar werd door alle partijen ervaren als een waardevolle investering. Dit heeft geresulteerd in steviger programmalijnen.

Diepere verkenning

De werkgroepen gaven tijdens de eerste fase van het participatietraject aan de voorkeur te hebben voor het diepgaander verkennen van een aantal thema's. Een gevolg hiervan was een zeer uitgebreide en waardevolle opbrengst die door het projectteam nog verwerkt moest worden. Dit nam veel tijd in beslag. In september 2020 is een aantal van de actieve deelnemers aan het participatietraject alsnog betrokken geweest bij het aanscherpen van de teksten van de programmalijnen.

Covid 19

Door Covid-19 kon een inloopbijeenkomst op 12 maart niet doorgaan. In plaats daarvan kon schriftelijk gereageerd worden op de hoofdlijnen van de Cultuurvisie 2030. Het verwerken van de vele reacties in de tekst van de Cultuurvisie vergde veel tijd, net als het beantwoorden van alle vragen. Voor de raad werd op 27 oktober 2020 alsnog een informerende bijeenkomst georganiseerd.

Covid-19 bracht uiteraard onzekerheid over de toekomst, zowel voor de gemeente Zoetermeer als voor het culturele veld. Vanuit dit perspectief was het onvermijdelijk dat er wijzigingen werden aangebracht in de planning en inhoud van de Cultuurvisie. Tegelijkertijd is de Cultuurvisie 2020-2030 een document dat voor een langere periode richting geeft aan het cultuurbeleid van de gemeente Zoetermeer. Sommige aspecten zullen wellicht meer tijd kosten dan zonder deze pandemie het geval zou zijn. Toch is de verwachting dat desondanks alle doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Wel is vanuit deze context besloten om de (meer concrete) uitvoeringsagenda's die uit de programmalijnen voortvloeien, op een later moment nader uit te werken.

AANSLUITING BIJ ANDERE BELEIDSTRAJECTEN

De nieuwe Cultuurvisie 2030 is bedoeld om richting te geven aan de zoektocht van Zoetermeer naar een eigen 'stadscultuur'. Hierbij is aansluiting gezocht bij de maatschappelijke opgaven die de gemeente voor zich ziet, en programma's die hier aan raken. Gaandeweg het traject werd pas goed duidelijk dat stadscultuur een breed begrip is. Omdat tegelijkertijd de trajecten Schaalsprong en Zoetermeer 2040 liepen, werd de beleidsvisie van het totaal voor de ontwikkeling van Zoetermeer steeds relevanter. Verder is aansluiting gezocht bij de Visie Beeldende Kunst, de Visie Erfgoed, de Visie Binnenstad, de ontwikkelingen binnen citymarketing en de Actieagenda Economie. Ook sluit de Cultuurvisie 2030 aan bij ontwikkelingen en bestaand beleid op aandachtsgebieden als eenzaamheid, positieve gezondheid en wijkgericht werken.

Als onderdeel van het participatietraject is actief overleg gepleegd met collega's van verschillende domeinen. Collega's hebben participatiebijeenkomsten bijgewoond en zijn betrokken geweest bij het aanscherpen van de programmalijnteksten. Ook zullen zij betrokken worden bij het opstellen van de uitvoeringsagenda's voor de komende jaren.

HOOFDSTUK 2 RESULTATEN

BIJEENKOMSTEN

10 bijeenkomsten met 4 werkgroepen – mei en juni 2019

Voor de eerste serie van tien bijeenkomsten werd een verkenningssnotitie opgesteld, die de actuele stand van de Zoetermeerse cultuur schetste en als gezamenlijk kennisvertrekpunt moest dienen voor het participatietraject. Er werd breed uitgenodigd om het culturele veld en ambtenaren uit verschillende domeinen van de gemeente te betrekken bij het participatietraject. Een groot aantal van hen gaf hieraan gehoor.

Plenaire openingsbijeenkomst

De serie bijeenkomsten startte met een plenaire bijeenkomst. Twintig vertegenwoordigers van de zes grote instellingen en andere instellingen en groepen uit het culturele veld waren hierbij aanwezig. Verder waren er ongeveer vijftien aanwezigen vanuit de gemeente, zowel vanuit cultuur als vanuit andere domeinen. Men maakte onderling kennis en er werden drie presentaties gegeven. De projectleider schetste kort het proces en de motivatie voor het ontwikkelen van een nieuwe Cultuurvisie.

Extern expert Geert Drion introduceerde de begrippen 'Cultureel Vermogen' en 'culturele ontmoeting'³. Extern expert Cynthia Dekker legde uit hoe doelgroepsegmentatie-onderzoek kennis kan opleveren over hoe verschillende doelgroepen het best bereikt kunnen worden met cultuur⁴. Na de presentaties splitste de groep zich in vieren voor breakout-sessies om verder te spreken over deze onderwerpen, gevolgd door een plenaire terugkoppeling. Een aantal belangrijke conclusies waren:

- Er gebeurt al veel op cultureel gebied in Zoetermeer, maar de verbindingen binnen al het culturele aanbod in de stad kunnen beter en de verbindingen tussen het culturele veld en de inwoners kunnen ook beter.
- Voor de jeugd zou er een soort culturele loopbaan aangeboden moeten worden, om hen culturele ontmoetingen te laten ervaren.
- Een belangrijk onderdeel van een culturele ontmoeting is het onverwachte, het verrassende, waardoor er 'iets aangaat'.
- Binnen het culturele veld leeft de behoefte om naar de wijken te gaan en daar samen aan projecten te werken met partners die daar actief zijn en die de doelgroepen daar kennen.

³ De sleutelbegrippen 'Cultureel Vermogen' en 'culturele ontmoeting' zijn ontwikkeld door Geert Drion; de toepassing ervan in dit participatietraject werd begeleid door DRION advies.
⁴ Cultuur&Markt legde een basis voor publieksegmentatie met het culturele doelgroepen model van Rotterdam Festivals/Whize.

Werkgroepbijeenkomsten

Na deze plenaire bijeenkomst vonden er bijeenkomsten plaats met vier werkgroepen: Stad, Wijk, Beeldende kunsten en Podiumkunsten. Hierin was een groot aantal culturele instellingen en groepen die op die gebieden actief zijn vertegenwoordigd. Ook waren er ambtenaren van verschillende beleids-terreinen binnen de gemeente, waaronder cultuur, vastgoed, erfgoed, een wijkregisseur en iemand die zich bezighoudt met de omgevingsvisie. Voor elke werkgroep waren er twee bijeenkomsten. In de eerste serie bijeenkomsten werd gewerkt met SWOTs: welke sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen bestaan er vanuit het gezichtspunt van de werkgroep, bekeken vanuit de centrale vraag: 'hoe kunnen we samen nog uitdagendere culturele ontmoetingen arrangeren voor alle Zoetermeeders?'. Uit de opbrengsten daarvan werden bij elke bijeenkomst vervolgens enkele onderwerpen gekozen voor verdere verdieping. Om recht te doen aan de enorme hoeveelheid inbreng, vond uitgebreide verslaglegging plaats. De opbrengsten werden door DRION advies gesorteerd in vier thema's:

- Cultuur die raakt;
- Cultuur en netwerken;
- Cultuur en plaats;
- Cultuur over het voetlicht.

In de tweede ronde bijeenkomsten van deze werkgroepen werd gezamenlijk gewerkt aan het trechteren van de grote hoeveelheid verzamelde inbreng en werd er vanuit de vier thema's uit de eerdere bijeenkomsten nagedacht over hoe aan deze inbreng vormgegeven kan worden en over wat laaghangend en wat hooghangend fruit is. Zo werden bouwstenen voor de Cultuurvisie geconcretiseerd. Ook vonden er voor en tussen de aanwezigen presentaties en gesprekken plaats. Daarin werd verkend hoe cultuur kan aanhaken bij andere domeinen en ontwikkelingen in de stad.

Plenaire bijeenkomst

Deze fase van de participatie werd afgesloten met een plenaire bijeenkomst op 9 juli 2019. Daarin werden de belangrijkste resultaten van het traject tot dan toe gepresenteerd door de expert van DRION advies. Ook hierbij waren veel instellingen en groepen uit het culturele veld vertegenwoordigd, en verschillende domeinen binnen de gemeente. Na de presentatie kregen de aanwezigen gelegenheid om vragen te stellen aan de expert en deden zij verdere aanbevelingen.

Vervolg

De opbrengsten van de eerste serie bijeenkomsten vormden de basis voor de Cultuurvisie 2030. Het begrip cultureel vermogen is daarnaast vertaald naar werkzame bouwstenen en thema's. De participatie is mede input geweest voor een begrippenkader en convenant. Ook kunnen ze benut worden bij het opstellen van de uitvoeringsagenda's.

Drie Ronde tafelbijeenkomsten – oktober en november 2019

In oktober en november 2019 vonden drie rondetafelbijeenkomsten plaats. Hierin werd verder de diepte ingegaan met een aantal onderwerpen die in eerdere participatiesessies naar voren waren gekomen.

Ronde tafel 1: Marketing-communicatie en plekken in de stad

Bij de eerste ronde tafel, over marketing en doelgroepen en (netwerk)plekken in de stad voor cultuur, waren verschillende culturele instellingen en diverse werkgebieden van de gemeente (cultuur, stedelijke ontwikkeling, communicatie, onderwijs en wijkregisseurs) vertegenwoordigd.

Er werden plannen gemaakt voor het versterken van de samenwerking van de culturele instellingen op het gebied van marketing. Zo werd er gesproken over de mogelijkheden van een uitagenda in het Streekblad en een digitale uitagenda. Ook werd besloten om in gesprek te gaan met Floravontuur over een meer promotionele rol, waarbij een heldere opdracht wenselijk werd geacht.

De aanwezigen inventariseerden waar in de stad al plekken en activiteiten te vinden zijn op het gebied van cultuur en vrije tijd, met welke partners van binnen of buiten het culturele veld daarbij samengewerkt wordt en welk publiek daarmee bereikt wordt. Dit werd gecombineerd met doelgroepsegmentatie, informatie over maatschappelijke opgaven en lopende ontwikkelingen. Zo werd duidelijk dat Oosterheem, Meerzicht, Palenstein en eventueel Seghwaert kansrijke gebieden zijn om wijkgerichte activiteiten te ontplooiën die het cultureel vermogen van de inwoners kunnen versterken. Hiervoor zijn niet altijd nieuwe fysieke locaties nodig; ook kan er vaak aangesloten worden bij bestaande functies en partijen. Hiervoor is het van belang dat cultuur vertegenwoordigd wordt bij het wijkteamoverleg. Cultuurcoaches zouden kunnen bijdragen aan het maken van verbindingen. Ook is er behoefte aan informatie over welke gebouwen beschikbaar zijn om iets in te doen, en aan informatie over uitdagingen van de wijken waarbij cultuur misschien iets kan betekenen. Verder is er behoefte aan meer woon-werk ateliers/maakplaatsen.

Er werd geconstateerd dat cultuur van belang is voor placemaking. Op dat gebied kan cultuur ook tijdelijk iets betekenen in gebieden die ontwikkeld of vernieuwd zullen worden. Hierbij werd bijvoorbeeld gedacht aan De Entree, Dutch Innovation Park en bedrijventerrein Zoeterhage. Hiervoor is beleid nodig dat dit mogelijk maakt, en samenwerking tussen verschillende afdelingen binnen de gemeente. Culturele partijen willen graag meepraten over wat zij kunnen betekenen in gebieden die (her)ontwikkeld zullen worden.

Ronde tafel 2: Financiën en organisatie

Tijdens de tweede rondetafelbijeenkomst werd met vertegenwoordigers van de instellingen gesproken over een mogelijk nieuw subsidiekader. Dit was gebaseerd op de uitkomsten van de eerdere participatie. Het voorstel bestond uit drie onderdelen: meerjarige subsidie op maat voor de grote instellingen met gebouw, een jaarlijkse programmasubsidie voor kleinere instellingen en een doelbudget voor specifieke opgaven. Daarbij zou er een convenant worden gesloten waarmee gemeente en instellingen zich committeren aan een inspanningsverplichting ten aanzien van de daarin opgenomen doelstellingen. De instellingen waren overwegend positief over de vorm van het kader. Verder werd de wens uitgesproken dat beoordeling niet alleen gebaseerd wordt op output, maar ook op outcome. Ook zouden de instellingen graag betrokken worden bij de verdeling van de programmasubsidie. Er werd besloten dat de instellingen na overleg met een gezamenlijke reactie zouden komen en dat er een vervolgbijeenkomst zou komen. Begin 2020 is hierover verder gesproken.

Ronde tafel 3: verbinden en netwerken

Voor de derde bijeenkomst werd er wederom breed uitgenodigd onder het culturele veld en verschillende afdelingen van de gemeenten. Er vonden verschillende tafels plaats.

Een belangrijke opmerking aan de tafel **cultuur en onderwijs** was, dat er weliswaar een goed cultuur-aanbod is voor alle schoolniveaus, maar dat de schakelmomenten bij de overgang (van bijvoorbeeld primair naar voortgezet onderwijs) zeker zo belangrijk zijn. Verder ziet men een belangrijke rol voor de cultuurcoach als het gaat om de kwaliteit van het cultuuronderwijs, de verbinding tussen de makers en het onderwijs en de verbinding tussen cultuuronderwijs en andere domeinen, zoals het sociaal domein.

Belangrijkste opbrengst van de tafel **wijkgericht werken/cultuur om de hoek** is dat er in de wijken cultuurcoaches zouden moeten komen, die cultuur kunnen verbinden met het sociaal domein. Met herverdeling van budgetten zou meer ingezet kunnen worden op de maatschappelijke inzet van cultuur in de wijken. Cultuur werd uitgenodigd om aan te sluiten bij de wijktafels.

Bij de tafel over **cultuur en citymarketing/positie in de regio** bleek dat er behoefte aan is dat het onderscheid tussen evenementen en cultuur duidelijker wordt in verband met subsidiëring. De culturele partners werden uitgenodigd om vertegenwoordigd te zijn in de klankbordgroep voor het project om tot profilering en positionering van Zoetermeer te komen. Verder werd geconstateerd dat de kernwaarden uit het brandfilter, te weten maakbaar, actief en speels, ook goed toepasbaar zijn op cultuur.

Bij de tafel **talentontwikkeling** werd gesproken over best practices. Ook werd er geconstateerd dat er financiële drempels zijn, dat de rol van cultuurcoaches hierbij belangrijk is en dat er voor het ontdekken van talent een vonk nodig is. Verder is er behoefte aan meer atelierruimte voor jonge kunstenaars, ruimte voor experimenteren binnen de cultuurinstellingen en fysieke en financiële ruimte voor talentontwikkeling waarbij het niet om de grote getallen gaat.

Bij de tafel **cultuur en sociaal domein: kunst werkt!** werd er gesproken over een breed netwerk vanuit de welzijnszorg waarin ook cultuur een rol heeft. Hierin zijn al stappen gezet. Er werd afgesproken dat er eind februari een tafel zorg en cultuur zou komen. Verder werd besproken hoe er samengewerkt kan worden op het gebied van vrijwilligers, bijvoorbeeld wat betreft trainingen en expertise.

Bij de tafel **Entree/binnenstad** werden de culturele instanties uitgenodigd na te denken over wat zij in de Entree kunnen betekenen, vooral in de vorm van participatieve activiteiten die voor sociale verbinding kunnen zorgen. Genoemd werden community art-projecten, een (tijdelijke) broedplaats of een buurttuin. Het advies werd meegegeven om in het bestemmingsplan ruimte voor cultuur en evenementen op te nemen, de daken te ontwikkelen, wat er was zichtbaar te maken met het erfgoed dat er nog is en om met behulp van cultuur te zorgen voor verbinding tussen de omliggende wijken. De vraag voor een culturele invulling van het gebied zou breed gesteld moeten worden, met een duidelijke opdracht waaraan samengewerkt kan worden. En niet pas als de wijk af is, ook al terwijl deze ontwikkeld wordt.

Wat betreft de binnenstad werd geconstateerd dat er behoefte is aan een laagdrempelige ontmoetingsplek zoals een huis van de wijk, met meer gemeenschapsgevoel dan het Forum. Ook is er behoefte aan meer openbare ruimte voor culturele programmering, zoals een plein. Eventueel kunnen ook tijdelijke locaties benut worden.

Vervolg

De opbrengsten van deze ronde tafels zijn meegenomen bij het schrijven van de Cultuurvisie en de formulering van 8 programmalijnen. Ze kunnen ook benut worden voor het uitwerken van de uitvoeringsagenda's. Verder versterkten ronde tafel 1 en 3 de contacten tussen cultuur en andere domeinen. De opbrengsten van ronde tafel 2 werden meegenomen bij het opstellen van een nieuw subsidiekader en een convenant.

Online Enquête via doemee.zoetermeer.nl – december 2019

In een online raadpleging op het platform doemee.zoetermeer.nl heeft iedereen die zich verbonden voelt met Zoetermeer zich kunnen uitspreken over het op te stellen cultuurbeleid in het algemeen en over enkele thema's daarbinnen in het bijzonder. De enquête is gepromoot op sociale media met facebookadvertenties. 835 mensen hebben deze online enquête ingevuld. Daarmee droegen de doelgroepen inwoners van Zoetermeer (77% van de respondenten) en mensen die als professional werkzaam zijn in de kunst- en cultuursector (12% van de respondenten) bij aan het participatietraject.

63% van de respondenten van buiten Zoetermeer gaf aan dat zij (heel) vaak cultuur meemaken in Zoetermeer. Het belang van het Zoetermeerse cultuuraanbod houdt dus niet op bij de gemeentegrens. 73% van de respondenten zou graag meer cultuur willen meemaken in Zoetermeer. De belangrijkste factoren die daar aan kunnen bijdragen zijn meer duidelijkheid over het aanbod (54,6%) en cultuur dichterbij (36,9%). Dit laatste wordt extra bevestigd doordat ruim de helft van de respondenten die in Zoetermeer wonen vindt, dat er niet genoeg culturele dingen te beleven of te doen zijn in hun wijk. Dit geldt vooral voor de minder centraal gelegen wijken. 62% van de respondenten vindt dat culturele activiteiten zowel in het centrum als in de wijken moeten plaatsvinden. Bijna de helft van de makers (zowel professionals als amateurs) zouden zich sneller willen en kunnen ontwikkelen als cultuurmaker. Zij geven aan dat vooral ruimte, geld en tijd hierbij zouden helpen. Enkele mensen noemen ook contacten/netwerk.

Vervolg

De resultaten van de online raadpleging zijn in lijn met de opbrengsten uit de eerdere participatiebijeenkomsten. Ze hebben mede richting en onderbouwing gegeven aan verschillende programmalijnen in de Cultuurvisie.

Bijeenkomst bredere culturele veld – 13 januari 2020

Op 13 januari 2020 vond een in het CKC een achterbanbijeenkomst plaats met een nog bredere groep uit het culturele veld, waarvan een deel al eerder deelnam aan de participatie en een deel nog niet. De aanwezigen werden uitgenodigd om verder te denken over de vier thema's die uit de eerste participatiefase naar voren waren gekomen.

De groep die sprak over **cultuur en participatie/netwerken** benoemde de verbindende kracht van cultuur en wat cultuur kan betekenen voor het sociaal domein. Ze stelden dat men zich hier buiten het culturele veld nog onvoldoende bewust van lijkt te zijn.

Deelnemers aan het gesprek over **cultuur die raakt**, spraken over hoe hun culturele organisatie mensen raakt/wil raken met cultuur: ruimte bieden voor mislukken, maatschappelijke problemen bespreekbaar maken, de identiteit van de stad laten beleven, mensen met elkaar in contact brengen, minder gangbare doelgroepen bereiken, vraaggestuurd programmering ontwikkelen en fysieke ruimtes vinden voor cultuur.

De groep die sprak over **cultuur op plekken/locaties** keek naar wat de stad als geheel verbindt, naar de rol die de gemeente kan spelen als gesprekspartner en aanjager, cultuurparticipatie door bewoners, mogelijkheden om cultuur te bieden in de wijken, de verbindende rol van cultuur en het opzoeken van samenwerking met andere domeinen.

De groep die sprak over **cultuur over het voetlicht** gaf het belang aan van uitdragen wat er op cultureel gebied te doen is. Ze wezen op het nut van samenhang tussen verschillende media. Verder spraken ze over het belang van samenwerking tussen organisaties en het belang van je publiek als ambassadeurs die kunnen helpen om nieuw publiek te trekken. Ook werd opgemerkt dat cultuur meer gebruikt kan worden om de citymarketing te versterken en dat groei van de stad vraagt om meer geld voor cultuur.

Vervolg

De resultaten van deze bijeenkomst bevestigen vooral de opbrengsten van de eerder gehouden participatiebijeenkomsten en vormen daarmee verdere onderbouwing voor de inhoud van de Cultuurvisie.

Kinderraadpleging – februari 2020

In februari 2020 vonden er twee kinderraadpleegsessies plaats op speelboerderij Het Buitenbeest en in de Bibliotheek in het Stadhuis-Forum. Op beide locaties waren op het moment van de sessie kinderactiviteiten gaande in het kader van de voorjaarsvakantie. Ongeveer 47 kinderen van 4-12 jaar oud deden in ruil voor een klein cadeautje mee, waarvan er 37 alle vragen beantwoordden. De antwoorden van en gesprekjes met de kinderen bevestigden enkele van de opbrengsten uit de andere participatiebijeenkomsten. Zoetermeerse kinderen willen graag meer mogelijkheden om activiteiten te ondernemen zoals spelen, bewegen en dingen maken. Dit willen ze op meer plekken in de stad. Ook willen ze graag beter geïnformeerd worden over het bestaande culturele aanbod.

Vervolg

De resultaten van de kinderraadpleging bevestigen enkele van de opbrengsten uit het eerdere participatietraject, zoals de wens voor een grotere spreiding van (culturele) activiteiten over de stad en betere communicatie over het culturele aanbod. Daarmee vormen deze resultaten verdere onderbouwing voor de inhoud van de Cultuurvisie.

Raadpleging hoofdlijnen – april 2020

Op basis van de geselecteerde bronnen, de verrichtte onderzoeken en de opbrengsten uit het participatietraject tot dan toe werd een eerste conceptvisie geschreven. Op 12 maart 2020 zou een inloopbijeenkomst plaatsvinden in het Stadhuis-Forum, waar inwoners, het culturele veld en raadsleden geïnformeerd zouden worden over de hoofdlijnen van de Cultuurvisie. Vanwege Covid-19 werd deze bijeenkomst afgelast. In plaats daarvan werd de presentatie met hoofdlijnen, die anders getoond zou zijn tijdens de bijeenkomst, gedeeld met degenen uit het culturele veld en inwoners die zich hadden aangemeld voor deze bijeenkomst en andere actieve deelnemers aan het participatieproces. Zij werden uitgenodigd om daar via e-mail op te reageren. Dit leverde zeer veel reacties op.

Vervolg

De inbreng naar aanleiding van het delen van de hoofdlijnen van de Cultuurvisie is zo veel mogelijk verwerkt in de Cultuurvisie. Dit leidde tot een aantal aanvullingen, wijzigingen en nuanceringen in inhoud en formulering. De vragen werden verzameld en beantwoord in een Q&A-document dat werd gepubliceerd op doemee.zoetermeer.nl.

Programmalijsessies – september 2020

In september 2020 kreeg een aantal relevante collega's uit andere beleidsterreinen en de culturele instellingen en groepen die het meest actief betrokken waren geweest bij de participatie, informeren inzicht in het concept van de Cultuurvisie. Per programmalijn werd een sessie georganiseerd waarvoor een selecte groep werd uitgenodigd van relevante collega's en het culturele veld. Tijdens deze sessies konden de deelnemers adviseren over hoe de betreffende programmalijn aangescherpt kon worden.

Vervolg

Deze inbreng van de deelnemers aan de sessies werd meegenomen bij het aanpassen van de tekst van de programmalijnen naar een definitieve versie. Ook werden opmerkingen over de nadere uitwerking van de programmalijnen genoteerd. Deze kunnen worden gebruikt bij het opstellen van de uitvoeringsagenda's.

⁵ Deze inzichten zijn tijdens het participatietraject verschaft middels presentaties, workshops en documenten door Cynthia Dekker (Cultuur&Markt), op basis van het doelgroepen model van Rotterdam Festivals.

EXTERNE ONDERZOEKEN

Voor het participatieproces en de totstandkoming van de Cultuurvisie 2030 is gebruikgemaakt van verschillende onderzoeksresultaten en andere bronnen. Daarnaast werd er, speciaal voor dit project, een doelgroepenonderzoek verricht. Bovendien liet een groep Zoetermeerse culturele instellingen parallel aan het participatietraject gezamenlijk een behoefteonderzoek uitvoeren. De resultaten daarvan werden meegenomen in het traject.

Onderzoek doelgroepsegmentatie

Het Mosaic/Whize-segmentatiesysteem verdeelt de ruim 7,7 miljoen huishoudens in Nederland op basis van dertig bronnen in categorieën. Deze segmenten zijn met behulp van een filter omgezet naar negen culturele doelgroepen. Dit geeft een beeld van de culturele doelgroepen in Zoetermeer en hun (ongelijkmatige) spreiding over Zoetermeer. Iedere doelgroep en iedere wijk heeft andere culturele behoeften, wat vraagt om verschillende benaderingen. De resultaten van dit onderzoek bieden aanknopingspunten voor hoe deze verschillende doelgroepen vanuit cultuur bereikt en bediend zouden kunnen worden. Deze inzichten zijn meegenomen in de Cultuurvisie⁵.

Behoefteonderzoek culturele instellingen Zoetermeer

De culturele instellingen in Zoetermeer hebben vanuit eenzelfde segmentatiebenadering een onderzoek gedaan. Dit onderzoek keek naar de deelname aan hun aanbod door de verschillende groepen. Uit dit onderzoek bleek dat de meeste inwoners die het culturele aanbod in Zoetermeer benutten, hier tevreden over zijn. Er is ook een groep inwoners die het aanbod niet benut. Zij ervaren financiële belemmeringen en/of vinden het aanbod niet aansprekend. Meer vraaggerichte programmering kan hieraan tegemoet komen. Ook deze resultaten zijn meegenomen in de Cultuurvisie.

HOOFDSTUK 3

DOORWERKING PARTICIPATIETRAJECT

Het was een intensief participatietraject, waarbij coproductie heeft geleid tot een breed gedragen Cultuurvisie. Deze manier van werken en samen optrekken heeft positieve gevolgen voor het culturele veld en de stad als geheel. Dankzij het participatietraject is er sprake van een intensivering van samenwerking tussen de instellingen onderling en tussen de instellingen en de gemeente, die zonder dit traject niet ontstaan zou zijn. Hierop kan voortgebouwd worden bij het werken aan de uitvoeringsagenda's. De intensivering van samenwerking tussen de instellingen heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat zij een taskforce cultuur hebben opgezet. Van daaruit hebben ze een gezamenlijke subsidieaanvraag gedaan voor cultuurprogrammering tijdens de coronacrisis. Ook is er nu een structureel overleg tussen het culturele veld en ambtelijke netwerkregisseurs cultuur, waarbij wie wil uit het culturele veld kan aanschuiven. Zo zijn alle partijen beter op de hoogte van wat er speelt, waarvan iedereen profijt kan hebben. Dit versterkt het culturele veld in Zoetermeer en zorgt voor een positieve impuls, en daar profiteren de inwoners weer van.

HOOFDSTUK 4 CONCLUSIE

Het participatietraject om te komen tot een nieuwe Cultuurvisie was een zeer intensief en rijk proces. Het liep vertraging op door Covid-19, maar er werden ook kansen benut tot het opbouwen en versterken van een onderling netwerk en door de grote hoeveelheid inbreng. Dat heeft de relatie versterkt en heeft zelfs geleid tot een taskforce cultuur bestaande uit culturele instellingen die actief in coronatijd en samen in de stad programmeren.

Er vonden veertien bijeenkomsten, een online raadpleging, een kinderraadpleging, een schriftelijke raadpleging en acht online sessies plaats. Een grote groep uit het culturele veld, ambtenaren uit verschillende domeinen van de gemeente en inwoners namen de moeite om deel te nemen aan de participatie, in verschillende rondes. Dit zorgde voor een enorme hoeveelheid opbrengsten op basis waarvan een breed gedragen Cultuurvisie 2030 is opgesteld.

COLOFON

Gemeente Zoetermeer, afdeling Vrije Tijd
Postbus 15, 2700 AA Zoetermeer
www.zoetermeer.nl/cultuur
cultuurloket@zoetermeer.nl

Begeleiding participatietraject:
Chantal Eijsackers
Karen Florizoone
Martin Hendriks
Thinkie Mets
Saskia van Schaik
Esther Tap

Projectleiding: Saskia van Schaik

Inhoudelijke begeleiding en begrippenkader: Geert Drion (DRION advies)

Inhoudelijke begeleiding doelgroepen en segmentatie: Cynthia Dekker (Cultuur&Markt)

Moderatie participatie-sessies: Willem Crebolder

Redactie: Thinkie Mets
Eindredactie: Esther Tap en Sylvia Roes

Communicatie: Dorien Brouwer

Vormgeving: Anneliek Holland

Met dank aan: alle deelnemers aan het participatieproces voor hun formuleringen en (tekst)suggesties

Datum: maart 2021
Copyright © 2021

De gemeente Zoetermeer heeft in redelijkheid getracht alle maatregelen te treffen om geen inbreuk te doen op het auteurs- of beeldrecht van natuurlijke of rechtspersonen. Als Zoetermeer abusievelijk het auteursrecht of andere rechten heeft geschonden wordt U verzocht ons daarover per brief of e-mail (cultuurloket@zoetermeer.nl) te informeren zodat we deze fout kunnen corrigeren.

